

ارزیابی چند شکلی ژن کاپاکازئین (CSN3) در بزهای نژاد مرخز با روشهای RFLP و SSCP

ام‌البین اسدپور^۱ و نصراله پیرانی^{۲*}

تاریخ دریافت: ۸۸/۷/۷ تاریخ پذیرش: ۸۸/۹/۲۲

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ژنتیک و اصلاح نژاد دام، دانشکده کشاورزی، دانشگاه کردستان

۲- دانشیار گروه علوم دامی دانشگاه تبریز

*مسئول مکاتبه: Email: npirany@gmail.com

چکیده

ارتباط کارژئینهای موجود در شیر بز با ترکیبات شیر و نقش آن در پنیس سازی، مطالعه چند شکلی کارژئینها را مورد توجه خاصی قرار داده است. همچنین شیر بز به دلیل دارا بودن ترکیب کاملاً متفاوت نسبت به شیر گاو در رژیم غذایی انسان حائز اهمیت می‌باشد. در این تحقیق نمونه های خون ۸۰ رأس بز مرخز از گله موجود در ایستگاه تحقیقاتی سنندج جمع-آوری شد. پس از استخراج DNA، دو قطعه ۴۰۷ و ۲۷۹ جفت‌بازی از اگزون ۴ ژن کاپاکازئین توسط آغازگرهای اختصاصی تکثیر و به ترتیب توسط تکنیکهای PCR-RFLP و PCR-SSCP مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. آنزیمهای *TaqI* و *HaeIII* به ترتیب جهت تشخیص آللهای E و K روی قطعه ۲۷۹ جفت بازی استفاده شدند که در این جمعیت مشاهده نشدند. اما با استفاده از تکنیک SSCP، ۱۳ آلل مختلف بنامهای A، G، C، J، M، H، C، B، D/I/L و B'/B مشاهده شدند. از بین آللهای مشاهده شده دو آلل A و B به ترتیب با فراوانی ۰/۴۰۱ و ۰/۰۱۸ دارای بیشترین و کمترین فراوانی بودند. نتایج حاکی از این بود که تلفیق این دو روش بخوبی توانست چند شکلی موجود در جمعیت مورد بررسی را مشخص کند.

واژه‌های کلیدی: بز مرغز، چند شکلی، کاپاکازئین، PCR-RFLP، PCR-SSCP

Evaluation of Kappa-Casein (CSN3) Gene Polymorphism of Markhoz Goats by RFLP and SSCP Methods

O Asadpour¹ and N Pirany^{*2}

Received: 28 September, 2009 Accepted: 13 December, 2009

¹Former M. Sc. Student, Department of Animal Science, Faculty of Agriculture, Kurdistan University, Sanandaj, Iran

²Associate Professor, Department of Animal Science, University of Tabriz., Iran

*Corresponding author: Email: npirany@ gmail.com

Abstract

The genetic polymorphism of goat caseins has raised a considerable research interest due to its relationship with milk composition and technological characteristics important for cheese making. The goat milk also is important in human nutrition because of its quite different composition from bovine milk. In this study, the blood samples of 80 goats were collected from a herd kept in Sanandaj research station. After extraction of genomic DNA, two separate fragments of 407 and 279bp of goat kappa-casein gene located on exon four were amplified using specific primers and analyzed using PCR-SSCP and PCR-RFLP techniques, respectively. The 279-bp fragment had polymorphic restriction sites for *Hae*III and *Taq*I endonucleases for alleles E and K, respectively but these alleles were not seen in this population. In the SSCP, 13 different alleles such as A, G, C', J, M, C, H, B", D/I/L and B'/B were identified. The allele A and B with frequencies of 0.401 and 0.018 were the most frequent and the lowest frequency respectively. The results of this research showed that combination of these two techniques can determine polymorphism presented in the studied population.

Keywords: Goat, Kappa-Casein Markhoz goat, Polymorphism, PCR-RFLP, PCR-SSCP

(اوتاویانو و همکاران ۲۰۰۵، کامینسکی و همکاران ۲۰۰۷).

کاپاکازئین مهمترین پروتئین موجود در شیر پستانداران می باشد که ۱۵ درصد کل کازئینها را تشکیل می دهد و بدلیل نقش آن در اندازه و پایداری میسل، تعیین کننده خصوصیات کارخانه ای شیر می باشد. پروتئین کاپاکازئین بز دارای ۱۷۱ اسیدآمین است (مرسیرو و همکاران ۱۹۷۶ الف و ب). و ژن آن از ۵ اگزون تشکیل یافته است که نواحی کدکننده شامل بخشی از اگزون ۳ با ۹ اسیدآمین و اگزون ۴ با ۱۶۲ اسیدآمین می باشد (وارد و همکاران ۱۹۹۷، یاهیوتی و همکاران ۲۰۰۳ و رثال و همکاران ۲۰۰۵).

با توسعه تکنیکهای مولکولی، نشانگرهای مختلفی برای شناسائی DNA پدید آمده اند. استفاده از نشانگرهای DNA ضمن تعیین ژنوتیپ افراد در اکثر

مقدمه

مطالعه پروتئینهای شیر اولین بار توسط دی لوسیا و همکاران (۱۹۹۰) آغاز شد و سپس توسط کارولی و همکاران (۲۰۰۱) در سطح پروتئین و DNA مورد تایید قرار گرفت، این تحقیقات امروزه بدلیل روابط آنها با کیفیت، ترکیبات و ویژگیهای فناوری شیر همچنان ادامه دارد (کارولی و همکاران ۲۰۰۱، آنجیولیلو و همکاران ۲۰۰۲، استانکوا و همکاران ۲۰۰۵، پرینزبرگ و همکاران ۲۰۰۵).

کازئینها و پروتئینهای آب پنیر دو گروه عمده پروتئینی در شیر می باشند که چند شکلی قابل مشاهده در آنها در نتیجه تنوع ژنتیکی ایجاد می شود. این چند شکلی ها توسط وراثت ساده مندلی به ارث می رسند و معمولاً دارای اثرات غالبیت نمی باشند و توسط تکنیکهای الکتروفورزی قابل تشخیص می باشند

جنگ بین ایران و عراق نیز بعنوان عوامل کاهش تعداد بزها نام برده شده است.

با شناسائی ژنوتیپهای کنترلکننده تولید شیر در این حیوان می‌توان انتخاب برای شیر را به تدریج در برنامه‌های اصلاح این نژادی منظور و از این دام به عنوان نژادی دومنظوره برای تولید موه‌ر و شیر استفاده نمود. علاوه بر این وجود گزارشاتی مبنی بر همبستگی ژن دوکلوزائی با آللهای مختلف ژن کاپاکازئین و بالابودن در صد دوکلوزائی در نژاد بز مرخز شناسائی آللهای مختلف کاپاکازئین این نژاد بز را مورد اهمیت قرار می‌دهد (چن و همکاران ۲۰۰۶).

هدف این مطالعه بررسی چند شکلی ژنتیکی بخشی از توالی‌کدکننده پروتئین شیر در ژن کاپاکازئین توسط دو تکنیک PCR-RFLP و PCR-SSCP بود.

مواد و روشها

تعداد ۸۰ نمونه خون از گله بز مرخز واقع در مرکز تحقیقات سنج جمع‌آوری شد که با روش اصلاح شده نمکی (میلر و همکاران ۱۹۸۸) DNA آنها استخراج شد. برای تکثیر قطعات مختلف از آغازگر KCNIF بعنوان آغازگر رو به جلو در هر دو تکنیک و از آغازگر KCNIR بعنوان آغازگر برگشتی در روش SSCP استفاده شد لازم به ذکر است آغازگر برگشتی مورد استفاده در روش RFLP با بررسی جایگاه برش آنزیمهای مورد استفاده در این مطالعه طراحی شد (پریزنبرگ و همکاران ۲۰۰۵) جدول ۱ ترتیب بازی آغازگرها را نشان می‌دهد.

جایگاههای ژنی موجب فراهم آمدن اطلاعاتی از جمله فراوانی آلی می‌شود که در انتخاب دامها نقش بسزائی دارد (بایس و همکاران ۲۰۰۵).

تکنیک SSCP روش موثری در شناسائی تنوع توالی در DNA تکثیر شده می‌باشد (اوریتا و همکاران ۱۹۸۹). اساس این تکنیک مهاجرت DNA از میان ژل پل‌آکریلامید غیردنا توره براساس اندازه و توالی آن می‌باشد. بنابراین وجود حتی یک جهش نقطه‌ای، با تفاوت حرکت در روی ژل قابل مشاهده می‌باشد (باروسو و همکاران ۱۹۹۸، بونیفاسیو و همکاران ۲۰۰۱).

تکنیک RFLP بر اساس عملکرد آنزیمهای محدود کننده استوار بوده و می‌تواند تفاوت نوکلئوتیدی قطعات DNA را در افراد (حتی دو فرد یک گونه با ژنومهای تقریباً یکسان) نمایان سازد. در این تکنیک قطعات DNA دو رشته‌ای و یا محصول PCR توسط آنزیمهای محدود کننده در مکانهای خاصی بریده می‌شود. سپس قطعات حاصله بر اساس طولشان در روی ژل الکتروفورز تفکیک می‌گردند (سگمن و همکاران ۲۰۰۶).

بز مرخز به عنوان یکی از نخایر ژنتیکی و از سرمایه‌های ملی کشور به حساب می‌آید. شروع پرورش بز مرخز به ۱۰۰۰ سال قبل باز می‌گردد. فروش موه‌ر و بزغاله منبع اصلی درآمد تولیدکنندگان بز مرخز می‌باشد در صورتیکه تولید شیر این حیوان در درجه دوم اهمیت قرار دارد (رشیدی و همکاران ۲۰۰۶). در حال حاضر پرورش بز مرخز به منطقه کوچکی در شهرستان بانه واقع در استان کردستان محدود شده بطوریکه جمعیت بز مرخز به کمتر از ۲۰۰۰ راس کاهش یافته است. دلایل زیادی از جمله مشکلات اقتصادی و اجتماعی پرورش دهندگان و از همه مهمتر

جدول ۱- توالی پرایمرهای استفاده شده در تکنیکهای RFLP و SSCP

5'-GGTATCCTAGTTATGGACTCAAT-3'	پرایمر رو به جلو مشترک در هر دو روش (KCNIF)
5'-GTTGAAGTAACTTGGGCTGTGT-3'	پرایمر برگشتی در روش SSCP (KCNIR)
5'-TAGCAATGGTATTGATGGCAGGTA-3'	پرایمر برگشتی در روش RFLP

مراحل ذکر شده در روش SSCP برای واکنش زنجیره-ای پلیمرز تکثیر شد.

مقدار ۱۰ میکرولیتر از هر محصول PCR در دو واکنش جداگانه تحت برش آنزیمی با آندونوکلازهای *TaqI* (5'-t↓cga-3') و *HaeIII* (5'-gg↓cc-3') قرار گرفتند. شرایط برش به مدت ۱۶ ساعت برای هر آنزیم در دماهای ۳۷ درجه سانتیگراد برای *HaeIII* و ۶۵ درجه سانتیگراد برای *TaqI* بود. قطعات برش خورده توسط این آنزیمها بر روی ژل ۱/۵ درصد آگارز تفکیک و با اتیدیوم بروماید رنگ آمیزی شدند.

نتایج و بحث

در این پژوهش تعداد ۸۰ راس حیوان از گله پرورش بز مرخز واقع در سنندج بطور تصادفی انتخاب شد. با توجه به گزارش فائو (۲۰۰۴) تعداد دام مورد نیاز برای بررسی چند شکلی یک گله بز مابین ۱۱ تا ۱۱۰ دام ذکر شده است، بنابراین انتخاب ۸۰ راس دام به منظور بررسی چند شکلی در گله موردنظر در حد مطلوبی بود.

نمونه‌ها با روش PCR-RFLP و با استفاده از دو آنزیم *TaqI* و *HaeIII* مورد ارزیابی قرار گرفتند. ناحیه تکثیر شده از نظر ساختاری واجد توالیهای برش برای آنزیمهای *TaqI* و *HaeIII* بودند که بترتیب بایستی آللهای E و K را از سایر آللهای موجود متمایز می نمودند. جداول ۲ طولهای قطعات ژنوتیپهای مختلف مورد انتظار توسط دو آنزیم استفاده شده را نشان می دهد. در جدول فوق N به معنی سایر آللهای غیر از آلل مورد نظر می باشد. با توجه به برشهایی که انجام شد آللهای K و E در این جمعیت مشاهده نشدند. شکل ۱ نشان دهنده نتایج الکتروفورز بعد از برشهای آنزیمی می باشد. لازم بذکر است قطعه ۶۰ جفتبازی حاصل شده از برش آنزیمی توسط آنزیم *HaeIII* به دلیل کوچکی اندازه و حرکت سریع از ژل خارج شده و در شکل مربوطه قابل مشاهده نمی باشد. با توجه به گزارشات موجود تعداد ۱۶ آلل مختلف در قطعه تحت تکثیر شده قابل شناسائی می باشد و بنابراین برای

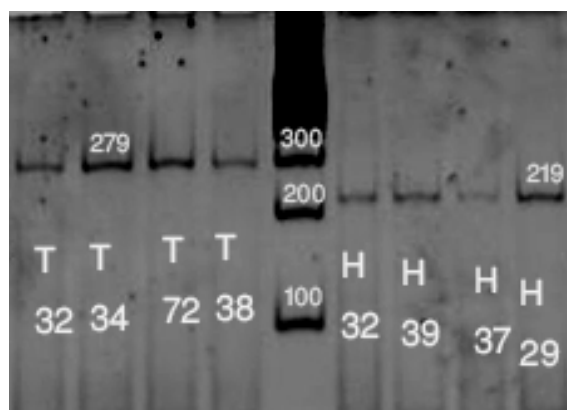
در روش SSCP قطعه‌ای با طول ۴۰۷ جفتباز در یک واکنش حاوی ۲۰ میکرولیتر تکثیر شد. واکنش زنجیره‌ای پلیمرز شامل یک مرحله واسرشته سازی اولیه ۹۴ درجه سانتیگراد بمدت ۴ دقیقه، ۲۵ چرخه تکثیر (۹۴ درجه سانتیگراد بمدت ۱ دقیقه، ۵۸ درجه سانتیگراد بمدت ۱ دقیقه و ۷۲ درجه سانتیگراد بمدت ۱ دقیقه) و مرحله بسط نهائی ۷۲ درجه سانتیگراد بمدت ۷ دقیقه بود. بعد از مخلوط کردن ۳ میکرولیتر از هر محصول PCR با ۸ میکرولیتر از بافر بارگذاری دناتوره کننده، این مخلوط تحت تاثیر دمای ۹۵ درجه سانتیگراد بمدت ۵ دقیقه قرار گرفت و بلافاصله برای مدت حداقل ۵ دقیقه بر روی یخ خرد شده قرار داده شد. نمونه‌ها سپس بر روی ژل پلی آکرلامید ۸٪ (۴۹ آکرلامید: ۱ بیس آکرلامید) حاوی بافر X ۰/۵ TBE و ۵ درصد گلیسرول بارگذاری شد. الکتروفورز با شدت جریان ۱۰ میلی آمپر بمدت ۱۶ ساعت در درون یخچال انجام گرفت. ژل پلی آکرلامید بعد از جدا شدن از شیشه‌ها بمدت ۱۰ دقیقه در محلول رنگ آمیزی اول قرار گرفت (۴۰۰ میلی لیتر محلول ثابت کننده شامل ۱۰ درصد اتانول ۹۶ درصد، ۰/۵ درصد اسید استیک خالص و مابقی آب مقطر)، سپس ژل به مدت ۲۵ دقیقه در محلول رنگ آمیزی دوم (۱۰۰ میلی لیتر نیترات نقره ۰/۱ درصد) قرار گرفته و به آرامی تکان داده شد، این مرحله در تاریکی انجام گرفت. ژل فوق تقریباً به مدت ۲۰ دقیقه در محلول ظهور (۱۰۰ میلی لیتر متشکل از ۴۵۰ میکرولیتر فرمالدئید ۳٪، ۱۵ میلی لیتر سود ۱۵ درصد) قرار داده شد و تا زمان ظاهر شدن باندها به آرامی تکان داده شد و سپس به مدت ۱۰ دقیقه در محلول متوقف کننده قرار گرفت (کربنات سدیم ۰/۷۵ درصد). در نهایت ژل بعد از خشک شدن نسبی با لایه نایلونی نازک پوشانده شد تا زمان عکسبرداری در دمای اتاق نگهداری شد. تصویر ژلهای اخذ شده توسط نرم افزار oneDscan برای تعیین ژنوتیپ دامها استفاده شد.

در روش RFLP، با استفاده از آغازگرهای طراحی شده (جدول ۱) و ۱۰۰ نانوگرم DNA استخراج شده در یک واکنش ۲۰ میکرولیتری قطعه ۲۷۹ جفتبازی با

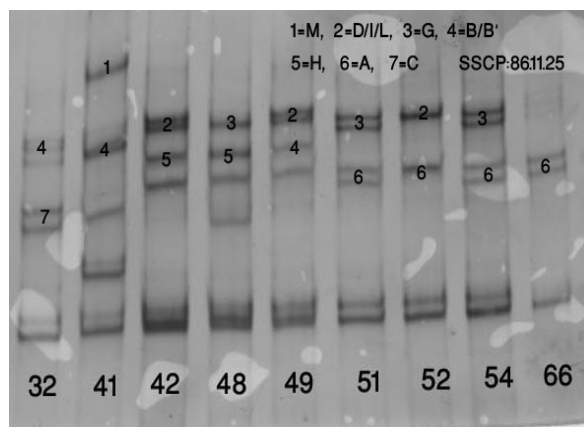
شناسایی کل این آلله‌ها حداقل ۱۵ آنزیم مورد نیاز می‌باشد. این الزام، روش PCR-RFLP را وقتگیر و پرهزینه نموده است.

جدول ۲- اندازه قطعات مختلف حاصل از برش با آنزیمهای مورد استفاده

آنزیم <i>TaqI</i>		آنزیم <i>HaeIII</i>	
اندازه قطعات	ژنوتیپ	اندازه قطعات	ژنوتیپ
۶۰-۵۰-۱۶۹	EE	۲۹-۲۵۰	KK
۶۰-۵۰-۱۶۹-۲۱۹	EN	۲۹-۲۵۰-۲۷۹	KN
۶۰-۲۱۹	NN	۲۷۹	NN

شکل ۱- الگوهای نواری فرآورده‌های حاصل از برش توسط دو آنزیم *HaeIII* (H) و *TaqI* (T) در روش PCR-RFLP.

شکل ۲- الگوی نواری آلله‌های مختلف قابل تشخیص در روش PCR-SSCP.

فراوانی آلله‌های A، B و C بترتیب ۰/۱۵، ۰/۸۰ و ۰/۰۵ در نژاد بز شیری سفید موی کوتاه و ۰/۵۲، ۰/۴۰ و ۰/۰۸ در نژاد سیاه بود. رئال و همکاران (۲۰۰۵) با مطالعه‌ای

استانکوا و همکاران (۲۰۰۵) که مطالعات مشابهی را در دو نژاد بز لهستانی انجام دادند جایگاه ژنی کاپاکازین چند شکلی فراوانی را نشان داد بطوریکه

که بر روی ۱۷۰ حیوان از شش نژاد بز جنوب ایتالیا انجام دادند گزارش نمودند که آللهای A و B در همه نژادها دارای بیشترین فراوانی، آلل D در دو نژاد با فراوانی بسیار کم در صورتی که آلل G در همه نژادها مشاهده شد. آللهای C, E و F در هیچ کدام از نژادهای تحت بررسی یافت نشد. نتایج حاصل از این آزمایش نیز فقدان آلل E را در جمعیت تحت بررسی نشان داد. بنابراین کاربرد روش PCR-RFLP برای تشخیص جهش های جدید زمانی عملی می باشد که این جهش ها حداقل یک جایگاه برشی بوجود بیاورند.

که بر روی ۱۷۰ حیوان از شش نژاد بز جنوب ایتالیا انجام دادند گزارش نمودند که آللهای A و B در همه نژادها دارای بیشترین فراوانی، آلل D در دو نژاد با فراوانی بسیار کم در صورتی که آلل G در همه نژادها مشاهده شد. آللهای C, E و F در هیچ کدام از نژادهای تحت بررسی یافت نشد. نتایج حاصل از این آزمایش نیز فقدان آلل E را در جمعیت تحت بررسی نشان داد. بنابراین کاربرد روش PCR-RFLP برای تشخیص جهش های جدید زمانی عملی می باشد که این جهش ها حداقل یک جایگاه برشی بوجود بیاورند.

فراوانی آللهای یافت شده توسط این تکنیک در جدول ۳ نشان داده شده است. بیشترین فراوانی مربوط به آلل A (۰/۴۰۱) و سپس مربوط به آللهای C' و B'/B با فراوانیهای ۰/۱۲۵ و کمترین فراوانی نیز مربوط به آلل H با فراوانی ۰/۸۰۱ بود و هیچ الگوی جدیدی در SSCP مازاد بر الگوهای معرفی شده در بررسیهای قبلی مشاهده نشد.

تکنیک PCR-SSCP در مقایسه با PCR-RFLP نیازمند آنزیمهای گرانیقیمت نمی باشد، لذا هزینه ژنوتیپ-یابی به مقدار قابل توجهی کاهش می یابد. و از طرفی SSCP تحت تاثیر نوع جاننشینی نوکلئوتیدی واقع نمی شود تشخیص جهش های انجام یافته را حتر انجام می شود (شیفیلد و همکاران ۱۹۹۳ و بروسو و همکاران ۱۹۹۸). از این رو با توجه به عدم مشاهده چند شکلی در RFLP، به منظور تعیین چند شکلی در این جایگاه از SSCP نیز استفاده شد.

با توجه به مشاهده ۱۳ آلل مختلف در این جمعیت، وجود انواع متنوعی از ژنوتیپها مورد انتظار بود. ژنوتیپ AG با ۷ تکرار دارای بالاترین فراوانی بود. در صورتیکه ژنوتیپهای C', J, B'/B, C, J, J, G, J, B'/B, HH, GC هر کدام با یک تکرار کمترین فراوانیها را بخود اختصاص داده اند. برای اطمینان بیشتر از فراوانی آللهای شناسائی شده تکرار آزمایش با تعداد بیشتری افراد و در صورت ممکن تعیین ترتیب نوکلئوتیدی ناحیه اگزون ۴ ژن کاپاکازین لازم می باشد. بررسی تنوع بخش کوچکی از زن کاپاکازین حاکی از آنست که بز نژاد مرخز دارای چندین آلل با فراوانی بالا در این ناحیه می باشد.

برای محاسبه توزیع موقعیتهای چند شکلی ژن کاپاکازین توسط روش SSCP، قطعه ای ۴۰۷ جفت-بازی واقع در اگزون ۴ مورد ارزیابی قرار گرفت. در ژلهای حاصله از SSCP، DNA به شکل تک رشته ای مهاجرت می نماید می آید و هر آلل از دو باند نزدیک بهم تشکیل یافته است. بنابراین باندهای دوتائی هموزیگوت و چهار باندها هتروزیگوت می باشند (چسا و همکاران ۲۰۰۳، پرینزبرگ و همکاران ۲۰۰۵).

با آنالیز تصاویر حاصله از اسکن ژلهای ۱۳ نوع آلل متفاوت (B', A, G, C', J, M, C, H, D/I/L و B'') از ۱۶ (B', A, G, C', J, M, C, H, E, F, K, C, M, J, C', G, A, B'/B'')

جدول ۳- فراوانی آللی برای الگوی باندهای حاصله در SSCP

آلل	B''	A	G	C'	J	H	M	C	D/I/L	B'/B'
فراوانی	۰/۰۴۵	۰/۴۰۱	۰/۱۲۵	۰/۰۲۷	۰/۰۸۰	۰/۰۱۸	۰/۰۴۵	۰/۰۷۱	۰/۰۶۳	۰/۱۲۵

SSCP همراه با رنگ آمیزی نقره با اینکه روش موثری در یافتن جهش های نقطه ای می باشد ولی از نظر تشخیص همزمان تعداد زیاد آللهای دارای محدودیت می باشد. استفاده همزمان از RFLP و SSCP می تواند منجر به نتایج دقیق تری شود.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از آقایان دکتر حریقی مدیر گروه گیاهپزشکی و دکتر کمانگیر استاد گروه شیلات دانشکده کشاورزی دانشگاه کردستان بدلیل در اختیار نهادن تجهیزات آزمایشگاهی سپاسگزاری می شود.

بونیفاسیو و همکاران (۲۰۰۱) با انجام مطالعه ای بر روی بز بومی پرتغالی با استفاده از روش PCR-SSCP دو آلل A و B را با فراوانی هایی به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۲۵ گزارش نمودند. در واقع با توجه به کوچک بودن اندازه مؤثر جمعیت مورد استفاده توصیه می شود تا با استفاده از نشانگرهای با چند شکلی بالا شده مطالعات تکمیلی تر در این جمعیت انجام شود تا علاوه بر تعیین میزان تنوع موجود در جمعیت، با تعیین میزان تنگنای ژنتیکی نسبت به حفظ این ذخیره بارزش ژنتیکی در کشور کمک کرد. توصیه می شود با بررسی سایر قسمتهای این ژن مهم نسبت به مطالعه تغییرات موجود در کل این ژن نیز اقدام شود. از طرفی تکنیک

منابع مورد استفاده

- Angiolillo A, Yahyaoui MH, Sanchez A, Pilla F and Folch JM, 2002. Characterization of a New Genetic Variant in the Caprine k-casein gene. *J Dairy Sci* 85:2679-2680.
- Barroso A, Dunner S and Canon J, 1998. Detection of bovine kappa-casein variants a, b, c, and e by means of polymerase chain reaction-single strand conformation polymorphism. *J Anim Sci* 76: 1535-1538.
- Biase FH, Del A, Garnero V, Bezerra LAF, Rosa AJM, Lobo RB and Martelli L, 2005. Analysis of restriction fragment length polymorphism in the kappa-casein gene related to weight expected progeny difference in Nellore cattle. *Gene Molecular Biol* 28: 84-87.
- Bonifacio C, Santos IC, Belo C and Cravador A, 2001. Single-strand conformation polymorphism analysis of α s1-casein, β -casein and κ -casein genes in charnequeira Portuguese indigenous goat breed. *Archivos de Zootecnia* 50:105-111.
- Caroli A, Jann O, Budelli E, Bolla P, Jager S and Erhardt G, 2001. Genetic polymorphism of goat κ -casein (CSN3) in different breeds and characterization at DNA level. *Anim Genet* 32: 226-230.
- Chen H, Lan XY, Lei CZ, Pan CY, Zhang RF, Zhang YD and Li RB, 2006. Association of CSN3 and CSNS2 genes with litter size in Chinese Xinong Saanen dairy goat. 8th world congress on genetics applied to livestock production. Horizonte, M, Brazil.
- Chessa S, Budelli E, Gutscher K, Caroli A and Erhardt G, 2003. Short communication: Simultaneous identification of five κ -casein (CSN3) alleles in domestic goat by polymerase chain reaction-single strand conformation polymorphism. *J Dairy Sci* 86:3726-3729.
- Di luccia A, Mauriell OR, Chianese L, Moio L and Addeo F, 1990. Kappa casein polymorphism in Caprine milk. *Scienza e Tecnica Lattiero-casearia* 41:305-314.
- Anonymous, 2004. Measurement of domestic animal diversity. A review of recent diversity. FAO-commission on genetic resources for food and agriculture, working group on animal genetic resources for food and agriculture, Third session, Rome.
- Kaminski S, Cieoelinska A and Kostyra E, 2007. Polymorphism of bovine beta-casein and its potential effect on human health. *J Appli Genet* 48: 189-198.

- Mercier JC, Addeo F and Pelissier JP, 1976a. Structure primaire du case inomacropéptide de la caseine kappa Caprine. *Biochimie* 58: 1303-1310.
- Mercier JC, Chobert JM and Addeo F, 1976b. Comparative study of the amino acid sequences of the caseinomacropéptides from seven species. *FEBS Letters* 72: 208-214.
- Miller SA, Dykes DD. and Polesky HF, 1988. A simple salting out procedure for extracting DNA from human nucleated cells. *Nucleic Acids Res* 16:1215.
- Orita M, Suzuki Y, Sekiya T and Hayashi K, 1989. Rapid and sensitive detection of point mutations and DNA polymorphisms using the polymerase chain reaction. *Genomics* 5:874-879.
- Otaviano AR, Tonhati H, Desiderio Sena JA and Cern Muoz MF, 2005. Kappa-casein gene study with molecular markers in female Buffaloes. *Genetics Mol Biol* 28: 237-241.
- Prinzenberg EM, Gutscher K, Chessa S, Caroli A and Erhardt G, 2005. Caprine κ -casein polymorphism: New developments in molecular knowledge. *J Dairy Sci* 88: 1490-1498.
- Rashidi A, Ramazanian M, and Vaez torshizi R, 2006. Genetic parameter estimates for growth traits and fleece weight in Markhoz goats. 8th world congress on genetics applied to livestock production. August Horizonte, M, Brasil.
- Reale S, Yahyaoui MH, Folch JM, Sanchez A, Pilla F and Angiolillo A, 2005. Genetic polymorphism of the k-casein gene in goats reared in Southern Italy. *J Anim Sci* 4: 97-101.
- Semagn K, Bjornstad A and Ndjiondjop MN, 2006. An overview of molecular marker methods for plants. *Africa Biotechnol* 5: 2540-2568.
- Sheffield VC, Beck JS, Kwitek AE, Sandstrom DW and Stone EM, 1993. The sensitivity of single-strand conformation polymorphism for the detection of single base substitutions. *Genomics* 16: 325-332.
- Sztankoova Z, Senese C, Czernekova V, Dudkova G, Kott T, Matlova V and Soldat J, 2005. Genomic analysis of the CSN2 and CSN3 loci in two Czech goat breeds. *Anim Sci Papers and Reports* 23:67-70.
- Ward TJ, Honeycutt RL and Derr JN, 1997. Nucleotide sequence evolution at the casein locus: Evidence for positive selection within the family Bovidae. *Genetics* 147:1863-1872.
- Yahyaoui MH, Angiolillo A, Pilla F, Sanchez A and Folch JM, 2003. Characterization and genotyping of the Caprine κ -casein variants. *J Dairy Sci* 86:2715-2720.